

elevorganisasjonen

Til: Kunnskapsdepartementet
Fra: Elevorganisasjonen
Dato: 16.03.2023

Hørings svar - Ny modell for opptak og til universiteter og høyskoler

Elevorganisasjonen ønsker å takke for muligheten til å svare på denne høringen som gjelder nytt system for opptak, da den er viktig og med på å forme mye av utdanningen og skolen de unge i landet møter fremover.

Kapittel 5: Kvalifisering i ny opptaksmodell

Utvalget foreslår at generell studiekompetanse fortsatt bør være grunnlag for opptak til høyere utdanning.

Utvalget foreslår at generell studiekompetanse skal fortsatt gis når søkeren har:

- fullført studieforberevende utdanningsprogram eller påbygging til generell studiekompetanse
- bestått de seks studiekompetansefagene og fylt 23 år
- dagens krav om dokumentasjon på praksis fjernes

Utvalget har foreslått at generell studiekompetanse fortsatt bør være grunnlag til høyere utdanning. Dette er noe vi stiller oss positive til og mener er en riktig prioritering. Videre anser Elevorganisasjonen det som positivt at utvalget foreslår å endre til en 6/23 ordning hvor krav til dokumentasjon på praksis fjernes som positivt. Som utvalget peker på ser også Elevorganisasjonen på det som positivt å fjerne dagens krav til 5 års praksis ettersom vi også ikke ser hensikten med å beholde kravet.

Utvalget foreslår at det ikke settes i gang utredninger av innføring av en kvalifiserende prøve nå, men at Kunnskapsdepartementet følger med på utprøvingen av den kvalifiserende prøven i Sverige

Elevorganisasjonen er i likhet med utvalget positive til å se på mulighetene for å innføre en kvalifiserende prøve. Vi mener derimot at en slik utredning bør starte snart. Vi mener at for å sikre en god helhetlig innføring av et nytt opptakssystem er vi avhengige av egne utredninger der utvalget selv mener det er behov for det. Videre for å sikre at departementet har et størst mulig kunnskapsgrunnlag om eventuelle konsekvenser av utvalgets forslag, er vi avhengige av at utredninger om forslagene startes tidlig.

Utvalget foreslår at realkompetansevurdering videreføres som en vei inn i høyere utdanning.

Utvalget foreslår at muligheten til å få dispensasjon fra generell studiekompetanse videreføres.

Videre ser Elevorganisasjonen på det som positivt at muligheten til å få dispensasjon fra generell studiekompetanse videreføres. Derfor er det positivt at det er foreslått ordningen med at søkere til høyere utdanning kan vurderes basert på deres realkompetanse videreføres.

elevorganisasjonen

Utvalget foreslår at muligheten til å sette spesielle opptakskrav i form av nivåkrav avvikles.

Utvalget foreslår at muligheten til å sette spesielle opptakskrav i form av innholdskrav eller krav om opptaksprøve videreføres.

Elevorganisasjonen anser det som positivt at studier setter kompetansekrav til søkere, både i form av nivå, innhold og opptaksprøve.

Enkelte utdanninger utfordrer studenter i stor grad på forskjellige fag. Derfor er det svært viktig at elever for eksempel har kompetanse innen realfagene når man søker ingeniørutdanningene. Å ha en grunnleggende forståelse av disse fagene før man studerer gir studenter muligheten til å oppnå mestring og henge med i timen. Hvis man fjerner disse kravene risikerer man at mange henger etter og flere faller ut av studiene. Opptakskravene i form av fag setter en grense for hvem som kan og ikke kan søke, men er et viktig signal til elever om hva som forventes av kunnskapsnivå når man starter på studiet også. Muligheten til å oppnå disse fagkravene bevares også hvis man viderefører muligheten til å ta opp nye fag etter endt utdanning.

Opptakskrav i form av opptaksprøver anses også som svært viktig på flere studier. Linjer hvor studenter fordyper seg innenfor praktisk-estetiske ferdigheter og kunstneriske fag, eksempelvis musikk, arkitektur og design, er det også viktig å fremheve i søknadsprosessen at produktet man lager også er et viktig grunnlag for vurderingen. Mange søkere kan ha svært gode karakterer fra videregående, og likevel ikke være god til å uttrykke seg kunstnerisk. Derfor er det viktig at de elevene som har ferdigheter som ettersøkes fra studieplassen, men ikke kommer frem i vitnemålet til elevene får muligheten til å vise dette. Da får studiestedene et godt grunnlag til å velge ut de elevene som viser best ferdigheter, og gi elever en kompetansevurdering som tilpasser det de vil møte på studiet.

Elevorganisasjonen ser også positivt på bevaringen av nivåkrav i høyere utdanning. I enkelte yrker er det av interesse å ha en grunnleggende kompetanse i flere fag. Læreryrket er et eksempel på dette. I ungdomsskolen er det svært mange elever med svake skrive, lese og regneferdigheter. Derfor er det viktig å møtes av lærere som oppnår et minimumskrav i disse fagene over hele linjen. Å sette inn treer krav i matte, norsk og engelsk sikrer at elever har en grunnleggende forståelse, samtidig som man holder studiet tilgjengelig for de aller fleste elever. Dette må også ses i sammenheng med at et slikt system også kun fungerer hvis man bevarer muligheten til å forbedre karakterene sine fra videregående. Hvis ikke sitter man med et system hvor elever blir utelåst fra læreryrket på livstid. Det vil vi i Elevorganisasjonen se på som svært negativt.

elevorganisasjonen

Kapittel 6: Rangering i ny opptaksmodell

Utvalget foreslår at det innføres en karakterkvote for søkere som har generell studiekompetanse fra studieforbereidende videregående opplæring eller gjennom 23/6-regelen.

Utvalget foreslår at søkere med godkjent vitnemål fra videregående opplæring i andre land konkurrerer i karakterkvoten hvis det finnes omregningstabeller for det aktuelle landet.

Utvalget foreslår at karakterene fra første gang et fag er bestått, er grunnlaget for rangeringen.

Elevorganisasjonen mener det er svært positivt å samle karakterkvotene til én kvote.

Med én karakterkvote vil alle elever konkurrere likt, og det vil gi reelle kompetansekrav på studier i Norge. Ved å sette alle på den samme kvoten etterstreber man å få kvalifiserte og gode søkere og bidra til høy kompetanse blant studiemiljøene. Vi anser det som svært positivt at man har gitt fordeler til elever rett fra videregående med førstegangsvitnemålskvote, men tror at med rette tiltak vil man gi ytterligere fordeler med en generell kvote. Departementet burde sørge for at yngre søkere prioriteres og får en enklere vei inn i høyere utdanning.

Utvalget foreslår at karakterene fra første gang et fag er bestått, er grunnlaget for rangeringen.

Utvalget foreslår at det ikke er en aldersgrense for å konkurrere i kvoten, og alder gir verken fordeler eller ulemper.

Utvalget foreslår at det ikke skal gis poeng for fagvalg i videregående opplæring, kjønns-poeng, alderspoeng eller tilleggspoeng for enten høyere utdanning, fagskoleutdanning eller folkehøgskole.

Elevorganisasjonen mener man skal kunne forbedre karakterer, at man ikke innfører aldersgrense for generell kvote og at man viderefører alderspoeng og poeng for folkehøgskoler.

Vi tror at et system hvor elever kan forbedre sine egne karakterer er verdt å videreføre. Elever gjennomgår store livsendringer på VGS, og det er uheldig at karakterer som settes da er permanente. Muligheten for å forbedre karakterer gir også muligheten for at tiltak som nivåkrav er enklere å innføre for å sikre kompetanse i flere yrker.

Det ses ikke som et behov å settes aldersgrenser for å konkurrere til høyere utdanning. Dette er fordi vi mener man skal måle kompetanse og ikke livserfaring i et slikt system. Man skal kunne få ekstra poeng for alder slik at man sikrer eldre elever utdanningsmuligheter og insentiverer eldre elever å søke seg inn på høyere utdanning. Likevel tror vi det er lurt å revidere hvor mye ekstrapoeng som skal gis. Elevorganisasjonen anerkjenner utfordringen med alderspoeng slik de fungerer i dag, i et nytt system hvor vi ønsker vil favorisere yngre søkere, burde da alderspoengene tilpasses til å gi mindre fordeler. På lik linje tror vi det er viktig at utvalget også verdsetter flere erfaringer, deriblant folkehøgskole.

elevorganisasjonen

Kjønnspoeng derimot tror vi er negativt, og støtter forslaget til utvalget om å gjøre det om til kjønnskvotes. Enkelte yrker kommer til å ha reelle behov for enkelte kjønn innenfor sin yrkesgruppe. Det er eksempelvis behov for mannlige psykologer. Da er det gode grunner for å kvotere inn mannlige studenter på psykologistudiet. Det er for eksempel ikke vits å utdanne psykologer som yrket ikke har behov for. Selv om dette grunnlaget tar utgangspunkt i kjønnet til søkeren.

Utvalgets flertall foreslår at det ikke gis tilleggspoeng for gjennomført førstegangstjeneste.

Utvalgets mindretall foreslår at dersom ikke innføringen av ny opptaksmodell etablerer andre fullgode kompensasjonsordninger, må det kunne gis tilleggspoeng for gjennomført førstegangstjeneste.

Utvalget foreslår at det bør være mulig å reservere en studieplass i hele perioden en søker er i førstegangstjeneste.

Elevorganisasjonen mener det er svært positivt at ekstrapoeng for førstegangstjeneste videreføres.

Her ønsker vi å vektlegge at i Norge har man verneplikt. Elever som enten ønsker eller ikke ønsker det blir kalt inn til å tjenestegjøre et år i militæret. Vi mener det er helt rett at disse elevene får yte tilleggspoeng av denne plikten. Militæret er heller ikke et år hvor man ikke får noe kompetanse. Vi tror militæret lærer elever mye som er sentralt i studieliv og arbeidsliv. Vi tror her også at man kan revidere hvor stort utslag tilleggspoeng for førstegangstjeneste skal ha.

På lik linje mener vi at det er helt naturlig at elever får reservere studieplasser gjennom hele førstegangstjenesten. Her må man vektlegge at tjenesten er en plikt, og at resten av samfunnet må tilpasse seg at ungdommer gjennomfører denne plikten. Man kan diskutere i hvor stor grad førstegangstjeneste skal gi fordeler i søkingen til høyere utdanning, men den skal på ingen måte gi noen ulemper til elever.

Utvalget foreslår at det innføres en opptaksprøvekvote basert på en standardisert prøve. Utvalget foreslår at det settes en nedre aldersgrense og et maksimalt antall ganger det er mulig å ta prøven.

Utvalget foreslår at ordningen med særskilt vurdering avvikles fordi behovet dekkes av opptaksprøven.

Elevorganisasjonen stiller seg positiv til at det opprettes en opptaksprøvekvote. Vi stiller oss derimot negative til en standardisert prøve slik utvalget foreslår og mener heller at en slik prøve bør være tilpasset studiet. Videre ser vi på det negativt at det stilles alderskrav og at det er en absolutt grense på maksimalt antall ganger det er mulig å ta prøven. Vi mener det er viktig at det skal være mulig å søke om å ta opptaksprøven flere ganger ved særskilte grunner. Ettersom dette vil bidra til et mer fleksibelt og rettferdig opptakssystem i våre øyne.

Videre stiller vi oss negative til å innføre en øvre eller nedre aldersgrense ettersom dette vil bidra til å utestenge elever med et ønske om å forsere eller voksne som har falt ut av utdanningssystemet. Vi ser også på det som negativt at utvalget ønsker å fjerne

elevorganisasjonen

ordningen med særskilt vurdering. Vi mener det er viktig at elever som av ulike årsaker mener at de ikke har fått en god vurdering i videregående opplæring, skal ha muligheten til å søke særskilt vurdering for å konkurrere i karakterkvoten.

Utvalget foreslår at middelveiden mellom standpunkt og eksamen i et fag brukes til å regne ut karaktergjennomsnittet til en søker.

Utvalget foreslår at nye fag tatt etter fullført videregående opplæring skal påvirke karaktergjennomsnittet, men bare til studier som har faget eller fagene som et spesielt opptakskrav.

Utvalget foreslår at det bare er søkere som ikke har fullført videregående, som kan rangeres etter 23/6-regelen.

Elevorganisasjonen mener at nye fag som elever tar opp kun skal telle inn mot studier hvor dette er spesielle opptakskrav. Elevorganisasjonen stiller seg også positiv til standpunkt og eksamenskarakter i samme fag er en middelveid og at 23/6 kun gjelder for elever som ikke har fullført VGS.

Majoriteten som tar opp fag som privatist etter videregående tar opp nye fag. Det er viktig at de elevene som gjør dette gjør det for å utdype kompetansen ikke for å forbedre kompetansen sin. At disse fagene kun skal telle inn mot studier med spesielle opptakskrav blir da naturlig. Når man har tatt opp et fag burde denne kompetansen telle inn hvor det er relevant.

Elevorganisasjonen er positiv til nye måter å regne ut karakter på. En middelveid mellom eksamen og standpunkt vil lette på karakterpresset noe, men vi vil også være tydelig på at dette ikke er en løsning, og at problemet hovedsakelig handler om hvordan elever og menneskene rundt elever forholder seg til karakterer man får.

Vi er også positive til at en ny 23/6 regel kun er for de elevene som ikke har fullført videregående. 23/6 regelen er en god mulighet for elever å ta høyere utdanning, hvis man ikke har den foretrukne veien inn til generell studiekompetanse. Hvis veien holdes av til elever uten fullført VGO, vil elever som har gjennomført VGO måtte benytte seg av bedre måter for å oppnå studiekompetanse, og vil dermed være mer studieforberedt til høyere utdanning.

Utvalget foreslår at institusjoner som har opptaksprøve som spesielt opptakskrav, fortsatt kan bruke denne til å rangere søkere.

Utvalget foreslår at institusjoner som ønsker det, kan ta i bruk supplerende rangeringskriterier for å finne de best egnede blant de best kvalifiserte søkerne.

Elevorganisasjonen mener det er positivt at institusjoner får stor påvirkning i hvordan alternative søknadsprosesser skal se ut for dem.

Det er mange forskjellige linjer på høyere utdanning, og det betyr at det er mange kompetanser som trenger alternative måter å rangere søkere for å finne de som er best egnet. Det betyr at å gå utenfor karakterer er nødvendig for å finne de best kvalifiserte. Dette kan være på grunn av linjens innhold og vurderingskriterier for studenter, men også på grunn av linjens profil og ønske om fagmiljø blant studenter. Likevel er det

elevorganisasjonen

viktig at det er gode begrunnelser som gjør at studier får lov til å sette inn disse alternative måtene å rangere på da det er fortsatt sentralt å ha et opptakssystem som er enkelt å forstå.

Utvalget foreslår at opptaksregelverket åpner for å kunne bruke spesielle kvoter.

Utvalget foreslår at dagens spesielle kvoter for søkere med samisk språkkompetanse videreføres.

Flertallet foreslår at dagens spesielle kvoter for søkere med tilknytning til Nord-Norge videreføres.

Flertallet foreslår at det innføres spesielle kvoter for kjønn.

Mindretallet foreslår at opptaksregelverket ikke skal ha andre spesielle kvoter enn en kvote for søkere med samisk språkkompetanse.

Elevorganisasjonen stiller seg positiv til økt bruk av kvoter i opptakssystemet. Vi ser på det som positivt å ha kvoter som lettere kan bidra i å treffe arbeidslivets behov. Derfor er spesielle kvoter for søkere med tilknytning til Nord-Norge og søkere med samisk språkkompetanse ordninger som Elevorganisasjonen ser på som positivt at videreføres. Videre er Elevorganisasjonen som nevnt positive til at det innføres spesielle kvoter for kjønn i relevante studier.

Kapittel 7: Organisering i ny opptaksmodell

Utvalget foreslår at institusjonene selv får bestemme hvordan søkere skal rangeres til studier med opptaksprøve.

Elevorganisasjonen ser på det som positivt at utvalget legger opp til at studiestedene skal ha autonomi. Derfor ser vi på det som positivt at institusjonene selv får bestemme rangering i opptaksprøvene og at institusjonene har muligheten til å benytte egne supplerende rangeringskriterier. Generelt ser vi på stor autonomi over egne opptaksprøver som et viktig kriterium for at institusjonene selv skal kunne møte det lokale næringslivet sitt behov.

Med vennlig hilsen,

Aslak Berntsen Husby
Leder

Alva Mathilde Sunde Gjersøe
Nestleder

Petter Andreas Lona
Påtroppende leder

Johannes Lundvoll
Sentralstyremedlem